

Mokytojo nuostata – mokinio ir mokyklos pažangos „variklis“

Jelizaveta Tumlovskaja, KSMK steigėja, NMVA Mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo skyriaus metodininkė, išorės vertintoja

Nuostatos samprata ir jų poveikis žmogaus elgsenai

Kas yra nuostata?

**Nuostata – tai susidarius nusistatymas
vienodomis aplinkybėmis elgtis
vienodai ar panašiai.**

Šaltinis <http://www.lkz.lt>

Nuostata sukelia tikrumo jausmą, kad yra taip, o ne kitaip

Nuostata yra ne tik mūsų patirtis , bet ir mūsų patirtimi paremtas vertinamasis sprendimas

**Palankus arba nepalankus kažko
vertinimas, kuris pasireiškia nuomonėje,
tiksluose, jausmuose ir elgesyje.**

B. Ruplytė, ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto lektorė

Yra keturios pagrindinės gyvenimo nuostatos

1. Aš geras ir man sekasi, Jūs geri ir jums sekasi.
2. Aš geras ir man sekasi, Jūs negerai ir jums nesiseka.
3. Aš negeras ir man nesiseka, Jūs geri ir jums sekasi.
4. Aš negeras ir man nesiseka, Jūs negerai ir jums nesiseka.

Nuostatos poveikis

AŠ + JŪS + gerai galvoja apie pasaulį ir save.

AŠ + JŪS – siekia pranašumo.

AŠ – JŪS + jaučiasi nepilnaverčiais.

AŠ – JŪS – jaučia beviltiškumą.

<http://psichologai.lt>

Nuostatos

```
graph TD; A[Nuostatos] --> B[Skatinančios (išplečiančios galimybes)]; A --> C[Varžančios (silpninančios, naikinančios galimybes)];
```

**Skatinančios
(išplečiančios
galimybes)**

**Varžančios
(silpninančios,
naikinančios
galimybes)**

**Jei norime valdyti savo gyvenimą,
privalome sąmoningai kontroliuoti
nuostatas**

Nuostatų laipsniai

Yra trys nuostatų stiprumo laipsniai: nuomonė, tikėjimas ir karštas įsitikinimas:

- Nuomonė yra tai, kuo mes esame tarsi tikri, tačiau tas tikrumas tėra laikinas, nepatikrintas, todėl jis gali lengvai pasikeisti.
- Tuo tarpu tikėjimas užgimsta tada, kai atsiranda daugiau argumentų nuomonei patvirtinti.
- O karštai įsitikinę žmonės ne tik jaučiasi esantys tikri, bet net pyksta kai kažkas suabejoja jų nuostatomis.

Nuostata ...

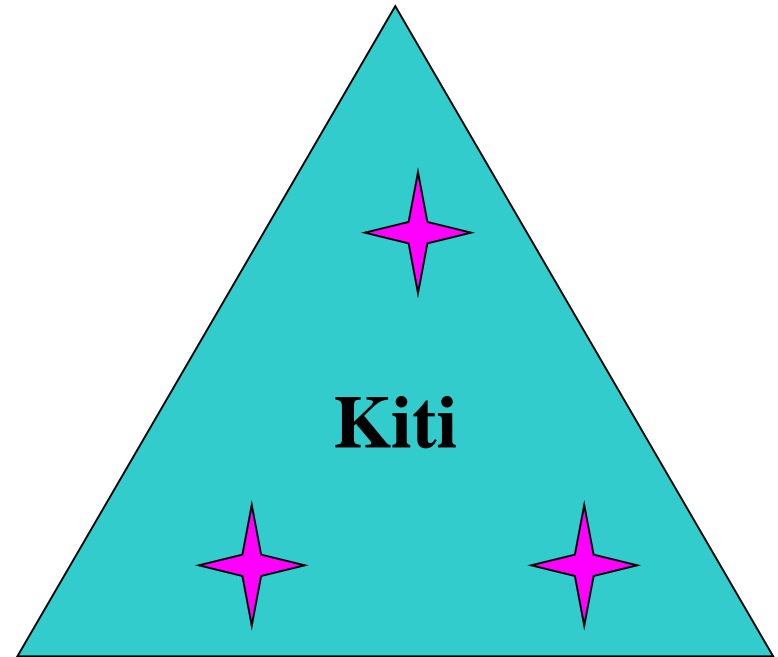
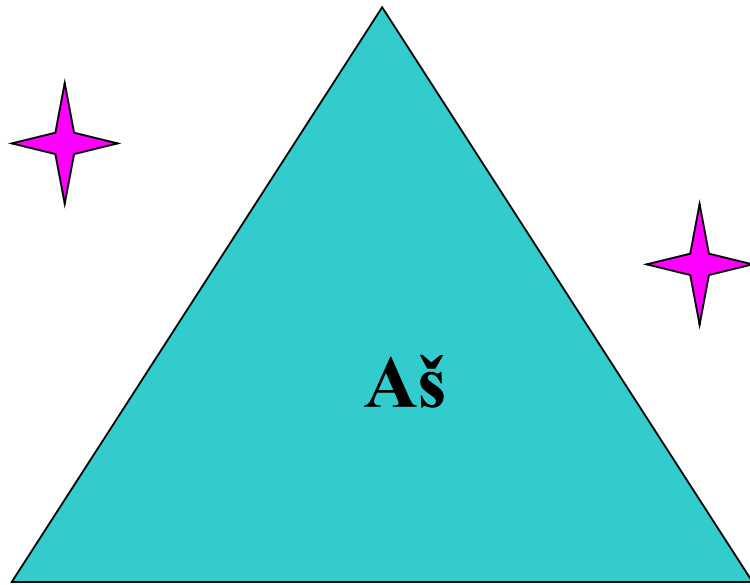
Nuostatos lemia veiksmų kryptį ir jų kokybę

**Jei norime valdyti savo gyvenimą,
privalome sąmoningai kontroliuoti
nuostatas**

Situacijos(-ų) nagrinėjimas

- Prisiminkite situaciją, kai Jūs ko nors neatlikote/atlikote ne laiku/atlikote paskubomis ir atmestinais...
- Parašykite 2-3 priežastys kodėl taip atsitiko...
- Prisiminkite situaciją, kai kas nors ko nors neatlikote/atlikote ne laiku/atlikote paskubomis ir atmestinais...
- Parašykite 2-3 priežastys kodėl taip atsitiko...

Interpretacijų reikšmė

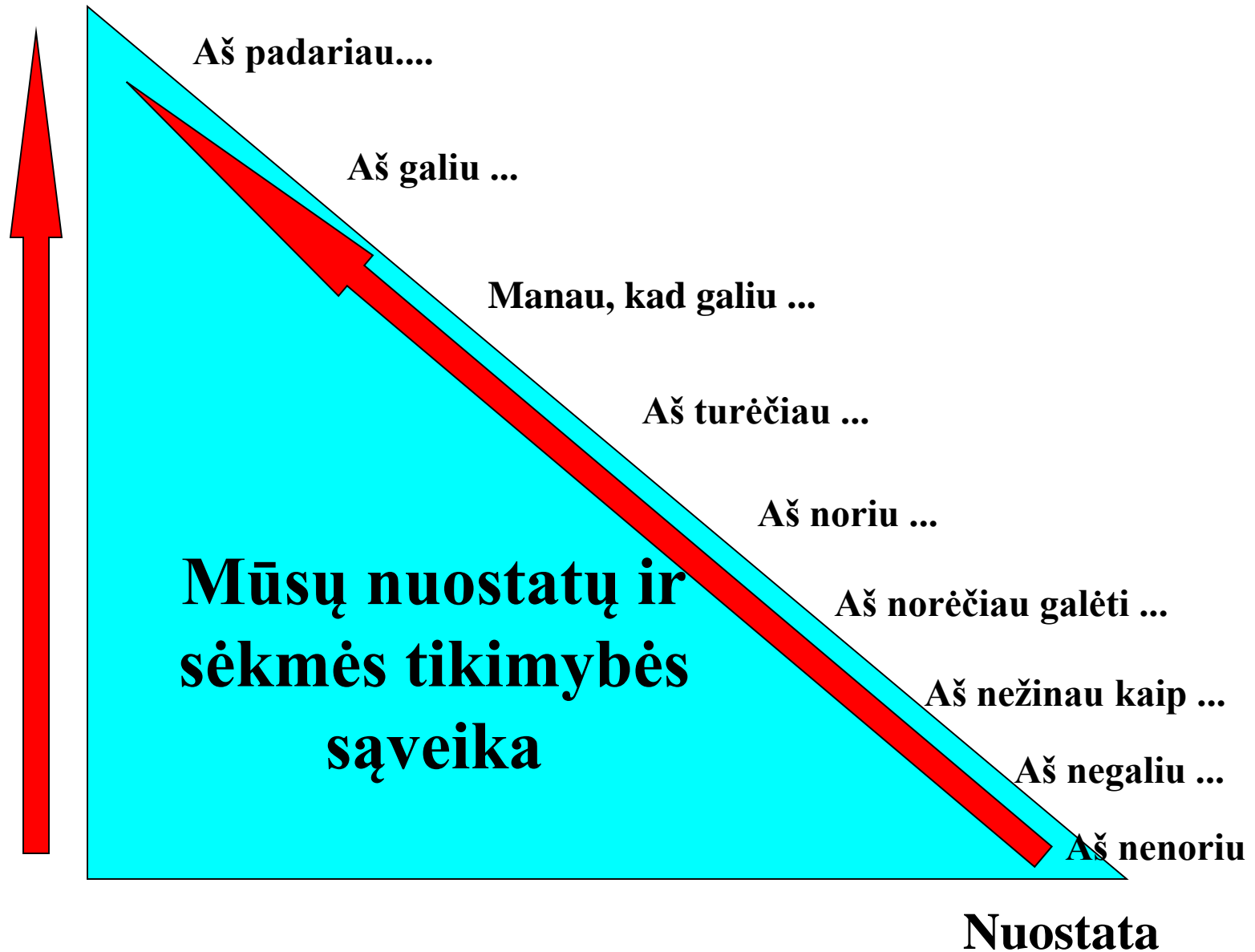

Su mūsų nuostatomis susijusios problemos:

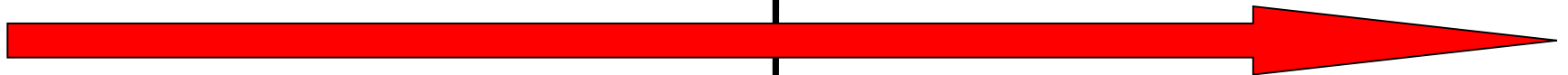
- Dauguma mūsų nuostatų yra susiformavusios nesąmoningai.
- Mūsų nuostatos dažnai remiasi klaidingomis praeities įvykių interpretacijomis.
- Vos nuostata įsigali, mes pamirštame, kad tai tėra interpretacija. Į savo nuostatas mes pradedame žiūrėti kaip į tikrovę, kaip į gryną tiesą.

**Nuostatų reikšmė mokymui ir
mokymuisi,
veiklos motyvacijai**

Veiklų sėkmės tikimybė

**Mokymo paradigmos
(mokytojo vaidmuo
klasėje)**

**Tradicinė
(poveikio)**

**Sąveikos
(bandoma
dirbti šiuolaikiškai)**

**Šiuolaikinė
(Mokymosi)**

- < > Aš manau, kad **gera mokykla yra ta, į kurią norisi grįžti**, nes pasiilgsti pačios mokyklos atmosferos, mokytojų. Man tokia mokykla - <mokyklos pavadinimas>. Mes didžiavomės, kad mokomės joje. Mokytojai buvo įdomūs, originalūs, kiekvienas kitoks. Buvo galima visaip pasireikšti - kas norėjo dainavo, kas norėjo šoko. Aš nemokėjau fizikos, bet gerai deklamavau ir visi mane už tai gyrė. **Niekada nejutau jokios baimės, eidama į pamokas. Tai labai svarbu.** Egzaminus išlaikiau ne šimtukais, bet labai gerai. Net manau, kad per gerai, nes mokiausi patausodama save. Myliu savo mokyklą ir po ketverių baigimo metų
- Geriausia yra ta mokykla, kurioje nėra smurtaujama, tyčiojama, prekiaujama narkotikais, kurioje yra palankus psichologinis klimatas tiek mokiniams tiek mokytojams ir **dzin tie balai dzin tie pasiekimai jei vaikas iš mokyklos išeina suformuotas kaip asmenybė ir nesužalotas psichologiškai.**
- Norėčiau ta tema pakalbėti apie <mokyklos pavadinimas>, kurioje **turėjo NELAIMEJ mokytis mano sūnus.** < >, kad šiandien jis baigė kitoje mokykloje vidurinę, kad yra geras darbuotojas, neseniai sukūrė šeimą,- norma, **tačiau mokykliniu metu be nuoskaudos** už pažeminimus, pastovias rinkliavas, vaikų skirstymą pagal tai, kur tėvai dirba, galiausiai silpnesniųjų išgūjimą iš mokyklos apskritai **pamiršti negali nei jis, nei aš.** Pradinėse klasėse dirbo nenusios mokytojos - pensininkės, prarėktais balsais ir pašlijusiais nervais, vyresnėse- stropuoliai beruošiantys tik aukštosioms, nemąstydami, kad kiekvienas mokinytis turi teisę baigti, dirbti, **nebūtinai esi žmogus tik tuomet, kai įstoji į universitetą.** < >. Negerbiu jūsų, <mokyklos pavadinimas>, vadovai...

2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai

- Dėmesys mokymosi **poreikiams ir stiliams**. Ugdomosios veiklos formų (strategijų, būdų, metodų, užduočių) tinkamumas mokymosi **motyvacijai** ir mokinių **aktyvumui** palaikyti. Individualaus, grupių ir visos klasės mokymo(si) derinimas
- *Ekspertų komentaras:*
Ar palengvinamas mokymasis, palaikoma motyvacija atsižvelgiant į mokinių mokymosi stilius, siūlant mokymosi būdų įvairovę?

„Mokymo nuostatos ir būdai“ naujų vertinimo rodiklių sistemoje

Rodiklis 2.3.1. „Mokymo nuostatos ir būdai“	Atitikmuo 2016 m. metodikos temai	Atitikmuo 2016 m. metodikos rodikliui	Atitikmuo 2016 m. metodikos raktiniam žodžiui
2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai	2.2. Vadovavimas mokymuisi	2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas	Įvairovė
2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai	4.3. Asmeninis meistriškumas	4.3.1. Kompetencija	Pozityvus profesionalumas

150 veiksmių, veikiančių mokinių pasiekimus (Hattie, 2012)

Vieta	Veiksny	Poveikio dydis
1	Sau parašyti pažymiai ir mokinių lūkesčiai	1,44
5	Formuojamasis vertinimas	0,90
7	Klasės diskusijos	0,82
10	Grižtamoji informacija	0,75
12	Mokytojų ir mokinių santykiai	0,72
16	Elgesys per pamokas	0,68
22	Mokymosi gebėjimai	0,63
23	<u>Mokymo metodai</u>	0,62
25	Pastangos „nekliauti“ mokiniams etikečių	0,61
44	Namų aplinka	0,52
45	Socialinė ir ekonominė padėtis	0,52
47	<u>Profesinė raida</u>	0,51
146	Vasaros atostogos	-0,02
149	Televizija	-0,18

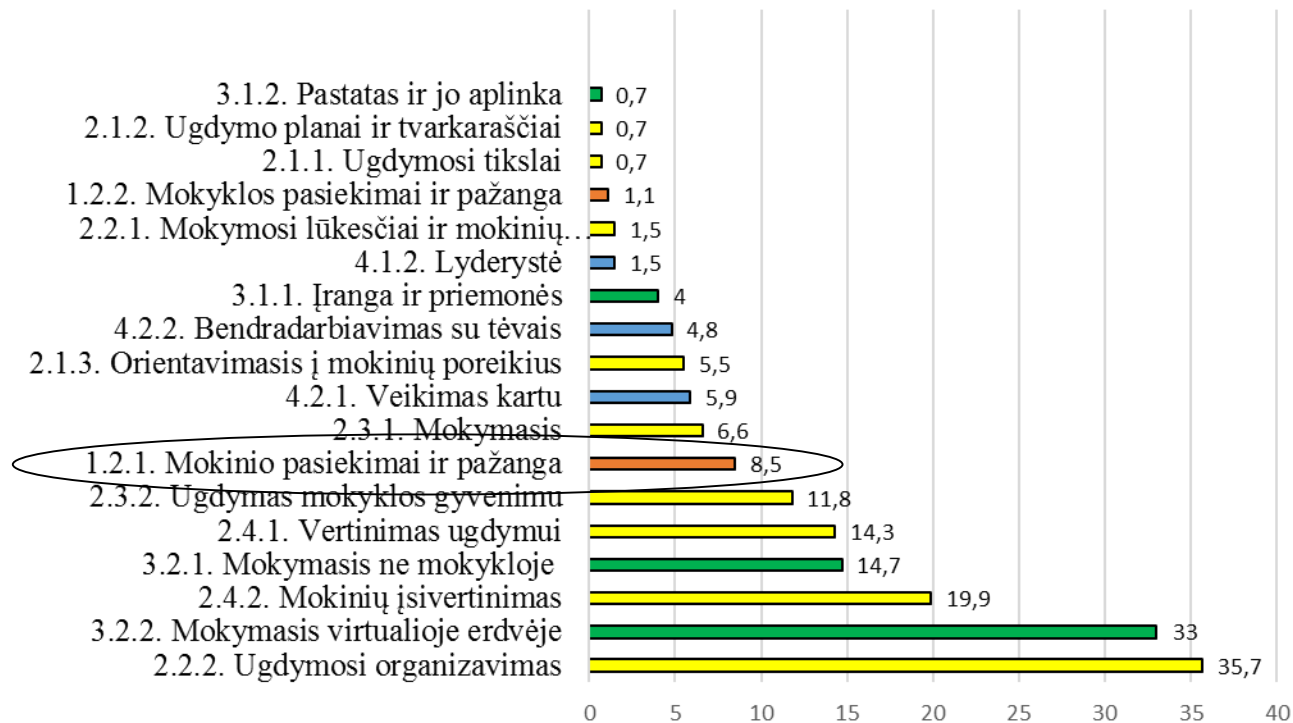

Didelis poveikis – 0,60 ir daugiau
 Vidutinis poveikis – 0,27–0,59
 Tarpinis poveikio dydis – 0,26–0,24
 Mažas poveikis – 0,23 ir mažiau

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poveikis (Hattie, 2012)

Kintamasis	Autorius, metai	Poveikio dydis
Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas darbo vietoje	Joslin, 1980	0,81
Personalo kvalifikacijos tobulinimas	Harrison, 1980	0,80
Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo darbo vietoje poveikis pasiekimams	Wade, 1985	0,37
Mokytojų profesinės raidos poveikis mokinių rezultatams	Blank, Alas, 2010	0,21
Profesinių bendruomenių poveikis mokinių rezultatams	Lomos, Hofman, Bosker, 2011	0,25
Profesinė raida matematikos srityje	Salinas, 2010	0,57
Mokytojų profesinės raidos poveikis mokinių rezultatams	Yoon, Duncan, Lee, Shapley, 2008	0,54
Ugdomasis mokytojų konsultavimas, pasitelkiant konsultantus	Batts, 1988	0,40
Profesinė raida gamtos mokslų srityje	Tinoca, 2004	0,45
Mokytojų profesinės raidos poveikis mokinių rezultatams	Timperley, Wilson, Barrar, Fung, 2007	0,66

Mokytojų profesinio tobulėjimo įtaka rodiklių tobulinimui Lietuvos mokyklose 2017 m. (N=272) (proc.)

Apie laiką

- **Laikas priklauso mums.** Tai brangus išteklius, kurį dovanojame darbams ir žmonėms, kuriais tikime.
- **Laisvo laiko galima atrasti liovusis jį švaistyti veltui.** Kadangi visi laiko turime **po lygiai**, derėtų persvarstyti prioritetus, kad atrastume laiko svarbiems dalykams. Šis procesas yra nepertraukiamas „archeologinis tyrinėjimas“.
- **Kai leidžiame laiką su kitais, kuriame sinergiją.** Kai sklandžiai dirbame su kitais, laikas bėga, bet šis bėgimas ramina.
- **Svarbu laiko skirti sau.** Nepasilikę laiko sau, prarandame budrumą ir galime nepastebėti svarbių dalykų ir nepasirūpinti tuo, kuo būtina pasirūpinti.
- **Laikas konkrečios paskirties neturi.** Bėgantis laikas savaime pokyčių nelemia. Juos lemia tai, kaip mes laiką panaudojame.
- **Laikas, praleistas už mokyklos ribų, lemia požiūrio pokyčius.**
- **Laikas yra svarbus veiksnys, norint pasiekti ką nors svarbaus.**

(Lambert, 2011)

Motyvācijas tikējimosi – vertybēs teorija (Feather, 1982)

$$\text{MOTYVACIJA} = \text{TIKĒJIMASIS} \times \text{NUOSTATA}$$

Įdomi mintis...

**J. W. Atkinsonas (1980) sako,
kad žmogaus elgesys visada
yra motyvuotas**

G. Butkienė, A. Kepalaitė (1996) *“Mokymasis ir asmenybės brendimas”*. Vilnius. “Margi raštai”

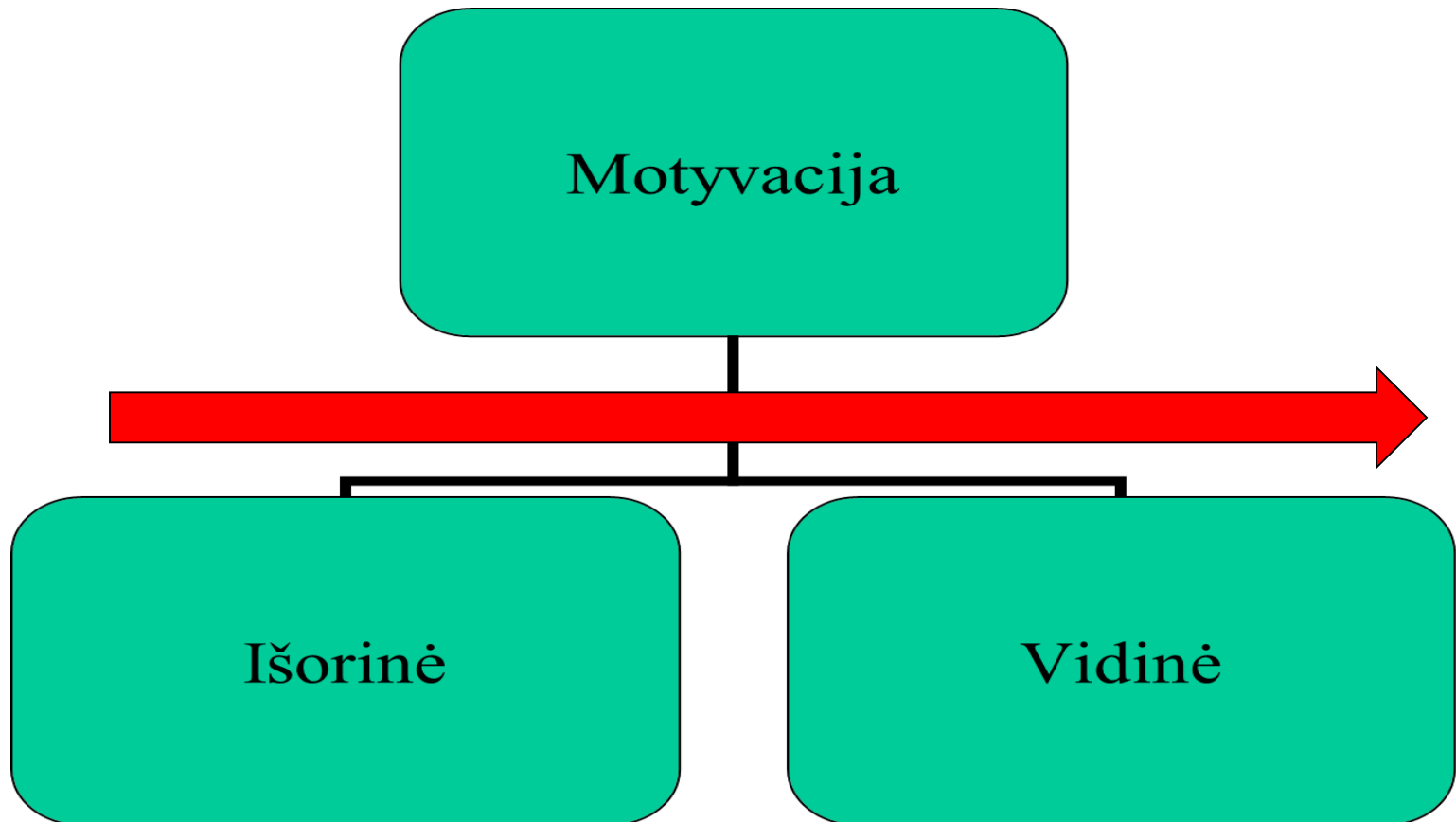
Apie išorinius motyvus...

Premijos, papildomos išmokas ir pan.
anot tyrimų, rodo, kad tokie dalykai nemotyvuoja arba
motyvuoja tik trumpam (iki 2 mėn. vidutiniškai).

Adaptacinė laimė...

Mokymosi motyvacijos ypatumai skirtingose amžiaus grupėse

Su amžiumi mažėja išorinės motyvacijos poreikis ir poveikis
ir didėja vidinė motyvacija

„Mokymo nuostatos ir būdai“ naujų vertinimo rodiklių sistemoje

Rodiklis 2.3.1. „Mokymo nuostatos ir būdai“	Atitikmuo 2016 m. metodikos temai	Atitikmuo 2016 m. metodikos rodikliui	Atitikmuo 2016 m. metodikos raktiniam žodžiui
2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai	2.2. Vadovavimas mokymuisi	2.2.2. Ugdymo(si) organizavimas	Įvairovė
2.3.1. Mokymo nuostatos ir būdai	4.3. Asmeninis meistriškumas	4.3.1. Kompetencija	Pozityvus profesionalumas

Poveikio klausimas

- Ar tikrai nuo mokytojo visas priklauso? Kas priklauso nuo tų, kurie virš mokytojo (mokyklų vadovų, administracijos, regiono lygmens skyrių specialistų, centrų metodininkų, nacionalinio lygmens specialistų, mokslininkų)?
- Kvalifikacijos kėlimas turi būti nenutrūkstamas procesas, kuomet nuolatos atliekami ir reflektuojami **praktinių veiklų tyrimai**. Aktualu sutelkti dėmesį į mokytojo **tiriamosios kompetencijos auginimą**.

(Sičiūnienė, 2017)

Apie asmenybių sąveiką

Ugdytojo asmenybė formuoja ugdytinį asimiliacijos būdą, kuris charakterizuoja tarpasmeninę difuziją. Tarpasmeninė difuzija paprastai įvyksta be jokių ugdytojo pastangų ir asimiliuoja ugdytinį pagal ugdytojo savybes. Šitas ugdytinio asimiliavimas pagal ugdytojo savybes visada yra tam tikras formavimasis, kartais labai reikšmingas ir turįs sprendžiamos reikšmės visam ugdytinio gyvenimui

$$\text{Savivertē} = \frac{\text{Sēkmē}}{\text{Lūkesčiai}}$$

Pagal dr. J. Navaitiene

Apie meistriškumą

Meistriškumas <...> tai ne tik naujos idėjos, žinios, bet ir įgūdžiai, gebėjimas žinias taikyti ugdymo procese bei tobulėti. Meistriškumą dar galima apibūdinti kaip įprotį nuolatos mokytis ir teorijos, ir praktikos, sieti viziją su realybe, permąstyti ją, analizuoti, o veiksmus koreguoti. Atvirumas viskam, kas nauja, – tai būtina meistriškumo sąlyga. Be abejones, tai nėra saugi mokytojo būseną. Ji skatina įtampą ir kūrybingumą, siekiant tą įtampą įveikti. Taigi savo amato meistras yra tas, kuris turi žinių, geba pritaikyti jas konkrečioje situacijoje ir dargi iš jos mokytis. (Duoblienė, 2006)